

Dyslexie

Informatie voor patiënten

WAT IS DYSLEXIE?

Dyslexie is een specifieke leerstoornis, die zich uit in ernstige en hardnekkige lees- en/of spellingsproblemen. De ervaren lees- en/of spellingsmoeilijkheden blijken ernstiger te zijn dan wat verwacht mag worden op basis van de leeftijd, intelligentie en het aangeboden onderwijs.

Voor dit leerprobleem zijn geen aanwijsbare zintuiglijke, lichamelijke, socio-emotionele en neurologische oorzaken. Het probleem is ook blijvend: vooruitgang is zeker mogelijk, maar de moeilijkheden blijven bestaan ondanks inspanningen en professionele hulp. Dat wil zeggen dat dyslexie iets is waar kinderen en hun omgeving moeten mee leren omgaan.

Dyslexie blijkt bovendien een aangeboren, erfelijke aandoening te zijn.

HOE TE HERKENNEN?

Dyslexie wordt bij voorkeur vastgesteld door een multidisciplinair team (CLB, revalidatiecentrum ...). Dat kan ten vroegste gebeuren wanneer een kind al verschillende maanden lees- en spellingsonderwijs én minstens zes maanden remediëring heeft gehad. Op kleuterleeftijd kunnen er al wel signalen zijn die later in de richting van dyslexie kunnen wijzen, al zijn enkel die signalen niet voldoende om de diagnose te stellen.

Voorbeelden van zulke signalen zijn:

- ✓ Moeite met het onthouden van liedjes, versjes, namen ...
- ✓ Moeite met rijmen
- ✓ Moeite met klankspelletjes: bijvoorbeeld de positie van klanken in woorden herkennen (eerste, middelste, laatste letter); een woord maken dat begint met dezelfde letter
- ✓ Zwakkere taalbasis: woordvindingsproblemen, beheersing van bepaalde begrippen (bv. links, rechts, dagen van de week)

Deze lees- en spellingsmoeilijkheden kunnen op de volgende concrete manieren tot uiting komen:

Lezen

- Moeizaam op gang komen van het leesproces: de koppeling tussen een letterteken en de bijhorende klank verloopt niet vlot en raakt moeizaam geautomatiseerd.
- Moeite met een vlotte en accurate woordherkenning
- Moeite met nauwkeurig lezen; radend lezen
- Traag leestempo
- Moeite met de overgang van spellend lezen naar directe woordherkenning

- Moeite met begrijpend lezen (vaak ten gevolge van technische leesproblemen)
- Lezen blijft haperend, aarzelend overkomen
- Moeite met omkeerbare letters (bv. b/d, ie/ei, b/p ...)

Spelling

- Moeite met aanleren van de juiste koppeling tussen de klank en het bijhorende letterteken (bv. b/d-verwisseling, ie/ei, eu/ui ...)
- Volgordefouten
- Letters weglaten of toevoegen
- Overschrijffouten
- Moeite met aanleren en automatiseren van de spellingregels: soms kennen kinderen de regel wel, maar passen ze hem niet (altijd) toe.

Daarnaast komen bij dyslexie ook vaak de volgende moeilijkheden voor:

- Zwakker kortetermijngeheugen (bv. moeite met onthouden van meervoudige opdrachten)
- Woordvindingsproblemen
- Moeite met automatiseren van nieuwe leerstof
- Moeite met tijdsbegrippen (dagen van de week, begrippen als 'morgen' en 'gisteren'...)
- Moeite met klokkezen
- Traag tempo en moeite met presteren onder tijdsdruk
- Moeite met het aanleren van vreemde talen (zeker schriftelijk)
- Wisselend presteren: sommige dagen lijkt niets te lukken, terwijl het op andere dagen wel weer goed gaat.
- Weinig motivatie en zin om te lezen
- Soms ook socio-emotionele problemen: bijvoorbeeld faalangst, weinig zelfvertrouwen, psychosomatische klachten (buikpijn, hoofdpijn ...)

TIPS VOOR OUDERS

Wanneer ernstige lees- en spellingsmoeilijkheden optreden, roep je professionele hulp in om de ontwikkeling van het lezen en spellen te bevorderen. Daarvoor kunnen kinderen, in nauw overleg met de school, terecht in (privé)praktijken voor logopedie of orthopedagogie of in revalidatiecentra.

Als een kind de diagnose van een bepaalde leerstoornis krijgt, kan dat een grote impact hebben op de ouders en in de bredere zin op het gezinsleven.

Hieronder reiken we een aantal handvaten aan om hiermee om te gaan:

- Aanvaarding van het probleem is een belangrijke stap. Probeer als ouder veel geduld te tonen en je kind te blijven motiveren.
- Blijf je kind als een gewoon kind zien met al zijn kwaliteiten. Je kind is zoveel meer dan een kind met dyslexie.
- Dagelijks oefenen is belangrijk, liefst op een vast moment.
- Lees vaak dezelfde tekst om de automatisatie te bevorderen.
- Leesplezier blijft belangrijk. Wissel het lezen af met voorlezen, zodat het verhaal vooruitgaat. Of laat je kind meevolgen terwijl jij voorleest. Voor oudere kinderen bestaan er speciale boekjes

met interessante leesinhouden, terwijl het technisch leesniveau toch eenvoudig blijft. Meer info daarover vind je op www.lezenvooriedereen.be.

- Je kan een beroep doen op luisterboeken. Meer info daarover vind je op www.luisterpuntbibliotheek.be of download de gratis 'Anderslezen-app'.
- Naast afwisselend lezen is ook samen lezen (duo-lezen) belangrijk: kind en ouder lezen op hetzelfde moment dezelfde tekst.
- Thuis oefenen kan ook aangenaam en speels gebeuren, bijvoorbeeld door educatieve spelletjes op de computer aan te bieden. Het internet biedt een waaier aan websites met educatieve spelletjes.
- Huiswerk kan gemakkelijk tot conflicten leiden. Maak duidelijke afspraken over de plaats, het tijdstip en de duur van het huiswerk maken, welke hulp kan geboden worden en wat de verantwoordelijkheid van het kind is. Kinderen met leerstoornissen zijn vaak wel gebaat bij hulp om de opdracht te analyseren.
- Overleg voldoende met alle betrokkenen (school, hulpverleners, CLB ...), zodat iedereen op dezelfde golflengte zit en de hulp uit verschillende hoeken ook op elkaar afgestemd kan worden. Dit kan bijvoorbeeld aan de hand van een heen-en-weerschriftje.
- Als ouder kun je ook terecht bij Sprankel Leerproblemen vzw, de Vlaamse vereniging van normaal begaafde kinderen met leerstoornissen, die geregeld lezingen organiseert over verschillende thema's. Meer informatie vind je op de website www.sprankel.be.

TIPS VOOR LEERKRACHTEN

Kinderen met dyslexie hebben al een hele periode hulp gekregen buiten de school en hebben ook binnen de school recht op extra ondersteuning. Voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften is het de taak van de school om redelijke aanpassingen te doen. Dat maakt deel uit van het zorgbeleid.

Voorbeelden van redelijke aanpassingen zijn:

- ✓ Remediëren: individuele leerhulp aanbieden
- ✓ Differentiëren: variatie aanbrengen in de leerstof en de aanpak, om beter te kunnen inspelen op de noden van individuele leerlingen
- ✓ Compenseren: hulpmiddelen toelaten die het leren gemakkelijker maken, zoals een laptop met voorleessoftware of spellingscorrector
- ✓ Dispenseren: een leerling vrijstellen van onderdelen van het leerprogramma en die vervangen door gelijkwaardige doelen en activiteiten

Binnen de klas

- Toon begrip voor de inzet van de leerling. Een kind met dyslexie heeft veel meer herhaling nodig om de leerstof te verwerven. Zorg dat het kind gemotiveerd blijft door de inspanningen ook positief te bekrachtigen.
- Laat kinderen met dyslexie vooraan zitten, zodat de concentratie verhoogt en opvolging door de leerkracht beter gegarandeerd kan worden.
- Vergroot het lettertype en de interlinie van de tekst.
- Laat kinderen meevolgen met de vinger of laat hen gebruikmaken van een leeskaart.
- Lees opdrachten voor.
- Geef langere teksten (bv. voor begrijpend lezen) op voorhand mee naar huis, zodat het kind zich kan voorbereiden.

- Bied visuele ondersteuning aan de hand van letterkaartjes, kaartjes met spellingregels ...
- Doe een visueel dictee (overschrijven): foutloos overschrijven vergt meestal al een hele inspanning voor kinderen met dyslexie.
- Laat het kind hulpmiddelen gebruiken, zoals een laptop of een rekenmachine.
- Leer het kind werken met spellingcontrole.
- Maak gebruik van compenserende software (bv. SprintPlus, Alinea ...) en ADIBoeken. Meer informatie hierover vind je op de website www.adibib.be.
- Laat het kind enkel basisleerstof inoefenen en beperk het aantal oefeningen.
- Houd instructies kort en bondig, beperk meervoudige opdrachten.
- Veel herhaling is belangrijk.
- Laat kinderen niet onverwachts een taak uitvoeren (bv. aan het bord een vraag oplossen of luidop lezen).
- Controleer regelmatig de agenda.
- Voorzie handboeken en cursussen met een duidelijke structuur en goede leesbaarheid.
- Via een heen-en-weerschriftje kun je voldoende overleggen met de ouders en andere hulpverleners.

Bij toetsen en examens

- Kondig toetsen ruim vooraf aan.
- Ga nieuwe leerstof niet meteen toetsen. Kinderen met dyslexie hebben vaak meer tijd nodig om de leerstof te verwerken, in te studeren en te herhalen.
- Spreid examens voldoende, zodat de leerling meer tijd heeft om te studeren.
- Voorzie meer tijd voor het oplossen van toetsen of examens.
- Lees vragen of opdrachten voor.
- Bied de mogelijkheid om toetsen en examens mondeling af te leggen in plaats van schriftelijk.
- Trek geen punten af voor spellingsfouten in andere vakken dan waar spelling getoetst wordt.
- Laat de leerling hulpmiddelen gebruiken (bv. kaartjes met spellingsregels, maaltafelkaart, rekenmachine, computer met spellingcorrectie, compenserende software ...)
- Geef voorbeelden van examenvragen.

NUTTIGE WEBSITES

- ✓ Algemene informatie over dyslexie: www.eurekaleuven.be/leerstoornissen/dyslexie
- ✓ Informatie over voorleessoftware en ADIboeken: www.adibib.be
- ✓ Sprankel Leerproblemen vzw: www.sprankel.be

Multidisciplinair universitair centrum voor logopedie en audiologie (MUCLA)

UZ Leuven campus Gasthuisberg
Herestraat 49
3000 Leuven

☎ 016 33 23 34

🌐 www.uzleuven.be/mucla